

Kalendárium

**výročí regionálnych osobností Kysúc
na rok 2021**

ÚVOD

Kalendárium zostavené a vydané Kysuckou knižnicou v Čadci podáva prehľadný a ucelený obraz výročí regionálnych osobností v roku 2021.

Popri menách osobností celoslovenského významu sme sa snažili, aby do povedomia širokej verejnosti vstúpili aj osobnosti, ktorých diela a osudy sú nerozlučne spojené s regiónom Kysúc. Predložená paleta osobností zachytáva všetky sféry spoločenského, umeleckého, hospodárskeho a politického života. Jubilujúce regionálne osobnosti i literárne osobnosti, ktorých výročia si v roku 2016 pripomíname, sú v kalendáriu radené v rámci jednotlivých mesiacov chronologicky.

Zvolili sme formu stručného životopisného hesla s prehľadnou štruktúrou:

- záhlavie: priezvisko, meno, pseudonymy; charakteristika osobnosti; dátum a miesto narodenia a úmrtia osobnosti; výročie narodenia, prípadne úmrtia osobnosti
- životopis osobnosti
- záznamy výberu literatúry o osobnosti vo fonde Kysuckej knižnice

Sprievodcom pre používateľov kalendária je menný register. Kalendárium ponúkame širokej verejnosti, osobitne však školám - žiakom i pedagógom, kultúrno-osvetovým pracovníkom ako informačnú pomôcku pri príprave literárno-dramatických podujatí a pri tvorbe výstav okrúhlych životných jubileí významných rodákov.

Pri selektovaní informácií sme vychádzali z dostupných prameňov vo fonde Kysuckej knižnice. Zostavovateľka nie je zodpovedná za prevzaté informácie zo sekundárnych prameňov.

Zároveň chceme upozorniť čitateľov i všetkých používateľov nášho materiálu, že Kysucká knižnica sa snaží sledovať regionálne dianie v najširšom možnom zábere. Disponujeme bohatým materiálom, na základe ktorého poskytujeme v rámci knižničných služieb podrobnejšie informácie všetkým záujemcom. Celá databáza regionálneho fondu je používateľom prístupná na webovej stránke Kysuckej knižnice www.kniznica-cadca.sk prostredníctvom online katalógu CARMEN.

zostavovateľka

JANUÁR

- 1. Hacek, Justín, 1946-**
výtvarný umelec
* 01.01.1946 - Krásno nad Kysucou
75. výročie narodenia

Narodil sa 1. januára 1946 v Krásne nad Kysucou. V rokoch 1961 - 1965 vyštudoval Strednú umelecko-priemyselnú školu v Bratislave, odbor kameňosochárstvo u prof. Ladislava Šichmana a Štefana Belohradského. Žije a pôsobí v Čadci. Je spoluzakladateľom Štúdia neprofesionálnych výtvarníkov Kysúc.

Literatúra:

Obrazy: Justín Hacek. Čadca: Magma, 2015.

- 2. Pavlík, Vladimír, 1931-2013**
lekár, publicista, pedagóg
* 01.01.1931 - Valašská Dubová
+ 13.07.2013 - Čadca
90. výročie narodenia

Absolvoval Lekársku fakultu UK v Bratislave. Od roku 1963 bol odborným asistentom na chirurgickej klinike v Martine. V rokoch 1972 - 1986 pôsobil ako primár na chirurgickom oddelení v nemocnici v Čadci, o ktorého vznik sa zaslúžil. Bol spoluzakladateľom Spolku lekárov Kysúc a podujatia Hálkove lekárske dni. Pôsobil ako pedagóg na Strednej zdravotnej škole v Čadci. Venoval sa publikačnej činnosti, napísal desiatky odborných článkov z oblasti medicíny. Je autorom viacerých odborných kníh, rozhlasových hier i esejí. MUDr. Pavlík bol široko rozhladený a duševne bohatý človek. Prejavilo sa to aj v jeho literárno-prozaickej činnosti. Napísal niekoľko filozoficko-psychologicky ladených prozaických diel, napr.: *Tri slová o slove, Po noci deň, Skalpel a Vrchárske čriepky.*

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc.* Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 81.

- 3. Branicík, Bohdan, 1926-2003**
technik, výtvarník, básnik
* 11.01.1926 - Kysucké Nové Mesto
+ 26.05.2003 - Kysucké Nové Mesto
95. výročie narodenia

Pracoval prevažne ako projektant a samostatný konštruktér. Poézii sa venoval už vo svojej mladosti. Svoju prvú báseň pod názvom *Žit' chcem* napísal v roku 1951. Báseň je súčasťou básnického eposu *Bytie v plnosti života* (1995). Neprofesionálne sa venoval aj výtvarnému umeniu a hudbe. Namaľoval viac ako 100 obrazov a zložil aj vlastnú symfóniu D-dur.

Literatúra:

ĎURNÁ, Scarlett. *Kysuckí literáti*. Čadca: Kysucká knižnica, 2003. S. 40.

4. Bielek, Anton Karol, 1857-1911

spisovateľ, učiteľ, redaktor

* 10.09.1857 - Bytčica

+ 27.01.1911 - Viedeň

110. výročie úmrtia

Detstvo prežil na Kysuciach v Starej Bystrici. Neskôr absolvoval Učiteľský ústav v Kláštore pod Znievom, z ktorého bol pre panslavizmus vylúčený a doštudoval súkromne. Po skončení štúdií pôsobil ako učiteľ na rôznych miestach Trenčianskej župy. Pracoval aj ako redaktor vo viacerých vydavateľstvách. Bol príslušníkom prvej vlny slovenského literárneho realizmu. V poviedkach a novelách, ktoré publikoval najmä v Slovenských pohľadoch, čerpal námety z dedinského ľudu z prostredia Kysúc. Ako publicista venoval Kysuciam veľa príspevkov uverejnených v Národných novinách. Dielo: *Obrázky z hôr, Na salaši* (obe 1890); *Náš ľud, jeho bieda a ako mu treba žiť* (1896); *Dejepis Slovákov* (1897); *Poviestka z hôr* (1899); *Rozprávky z Poľany* (1904).

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 272.

FEBRUÁR

5. Kállay, Vojtech, 1887-1956

advokát

* 24.03.1887 - Čadca

+ 04.02.1956 - Rajec

65. výročie úmrtia

Navštevoval ľudovú školu v Rajci, študoval na gymnáziu v Nitre, od roku 1905 na právnickej fakulte univerzity v Budapešti, v roku 1924 získal advokátsky diplom v Košiciach. Pôsobil v rôznych verejných funkciách v Bytči, Kysuckom Novom Meste, Čadci, Ružomberku a v Žiline. V rokoch 1940 - 1945 bol županom Trenčianskej župy. Počas existencie Slovenského štátu sa v roku 1944 zapojil do druhého československého odboja. Jeho synovia boli: novinár Miroslav (1922) a umelecký fotograf Karol (1926).

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 60.

6. Žáčko, Askold, 1946-1997

akademický sochár

* 15.02.1946 – Bratislava

+ 13.02.1997 – Bratislava

75. výročie narodenia

Mladosť prežil v Čadci. Absolvoval SUPŠ sklársku v Železnom Brode a Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, kde neskôr pôsobil ako pedagóg. V roku 1979 sa stal vedúcim oddelenia Sklo v architektúre na VŠVU. Venoval sa tvorbe úžitkových predmetov, šperkov, bižutérie a sklárskej tvorbe v architektúre. Patril medzi absolventov sklárskej školy Václava Cíglera. Jeho umelecká tvorba sa vyznačuje kontrastom geometrických foriem, mäkkými líniami tvarov, silnou farebnosťou a svetlosťou.

Literatúra:

Trvalý prechodný pobyt. Čadca: Kysucká galéria, 2001. S. 35.

PRIBIŠOVÁ, Lýdia. *V Čadci prezentujú rôznorodé prístupy ku sklárskemu materiálu.* Sme. Roč. 14, č. 172, 26.07.2005, s. 36.

7. Polák, Imrich, 1901-1973

publicista

* 21.02.1901 - Čadca

+ 09.11.1973 - Žilina

120. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Žiline. V rokoch 1918-1943 bol súdnym úradníkom v Čadci. Od roku 1945 do roku 1949 pôsobil na Povereníctve spravodlivosti v Bratislave. Prispieval do spoločenského časopisu Kysucká trúba, v rokoch 1934-1937 vydával i redigoval časopis Slov kino. Publikoval najmä v miestnych novinách a časopisoch.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc.* Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 82.

BREZÁNY, Štefan Atila. *Dejateľia Kysúc v kultúre, umení a vede.* Martin: Osveta, 1971. S. 159.

MAREC

8. Kiripolský, Milan, 1946-1999

etnograf, publicista

* 03.03.1946 - Nové Zámky

+ 28.08.1999 - Vrútky

75. výročie narodenia

Absolvoval štúdium národopisu na FF UK v Bratislave. Pôsobil v Kysuckom múzeu v Čadci ako etnograf. Venoval sa výskumu ľudovej architektúry na Kysuciach. Publikoval v odborných periodikách viaceré štúdiá a články. Úzko spolupracoval aj so Slovenským rozhlasom. Debutoval knihou noviel z kysuckého prostredia *Dom na samom konci vrchu* (1960). Je spoluautorom

monografie obce *Makov (1995)*. Od roku 1995 pôsobil v Národnom múzeu v Martine.

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S.62.

9. Dvorín, Ferdinand, 1901-1970

Vlastné meno: Ferdinand Hoffman

novinár, spisovateľ, divadelník

* 10.03.1901 - Turzovka

+ 28.03.1970 - Bratislava

120. výročie narodenia

Absolvoval Obchodnú akadémiu v Martine. Venoval sa ochotníckemu divadlu. V rokoch 1825 - 1827 redigoval noviny Kysucká trúba. Po vojne sa stal redaktorom odborárskych novín. Vydal viaceré odborárske publikácie. V rukopise zanechal *Zbierku aforizmov*, *Zbierku poviedok* a román s tematikou 1. svetovej vojny.

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 312.

10. Dvorín, Samuel, 1901-1975

Vlastné meno: Samuel Hoffman

publicista

* 10.03.1901 - Turzovka

+ 29.05.1975 - Bratislava

120. výročie narodenia

Bol bratom Ferdinanda Dvorína. Študoval na Obchodnej akadémii v Martine. Počas SNP bol príslušníkom partizánskeho oddielu Zarubežnyj. Spolu s bratom založili humoristický časopis Kysucká trúba. V rukopise zanechal memoárové práce: *Dvojčatá z Kysúc* a *Aj mreže sa ohýbali smiechom*.

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 313.

11. Kleiman, Dušan, 1945-2006

novinár

* 25.10.1945 - Bratislava

+ 30.03.2006 - Bratislava

15. výročie úmrtia

Absolvoval Právnickú fakultu UK v Bratislave. Pôsobil na Kysuciach, ako právny zástupca v závode Slovena a ONV Čadca. Neskôr bol generálnym riaditeľom Tlačovej agentúry SR a vedúcim kancelárie Slovenského syndikátu novinárov (1990-1996).

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 64.

12. Slíž, Jozef, 1931-1993

architekt

* 19.03.1931 - Ochodnica

+ 15.06.1993 - Bratislava

90. výročie narodenia

Študoval architektúru na SVŠT v Bratislave. Pôsobil v Stavoprojekte v Bratislave, v oblasti občianskej a bytovej výstavby. Okrem územnoplánovanej dokumentácie malých sídiel, uskutočnil vyše 20 projektov kultúrno-spoločenských stavieb a redakčných objektov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 209.

13. Smetana, Jozef, 1841-1913

publicista, epištolograf

* 27.03.1841 - Kysucké Nové Mesto

+ 22.12.1913 - Kláštor pod Znievom

180. výročie narodenia

Jozef Smetana bol významný pedagóg. Pre praktické školstvo a mimoškolské potreby zostavil príručku *O písomnostiach a listoch, ktoré sa v občianskom živote najviac vyskytujú* (1872). V publicistike sa zaoberal najviac sociálnym položením katolíckych učiteľov, ich vdov a sirôt. V roku 1869 založil podporný spolok Braterstvo katolíckych učiteľov v Turci. Politicky sa angažoval v Slovenskej národnej strane, bol mecénom viacerých národných podujatí.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S.169 170.

APRÍL

14. Janota, Igor, 1921-2008

publicista

* 04.04.1921 - Bratislava

+ 23.12.2008 - Bratislava

100. výročie narodenia

Detstvo prežil v Turzovke. Absolvoval vysokú školu obchodnú v Bratislave. Ako mladý skaut navštevoval s otcom Ľudovítom slovenské hrady a láska k histórii ho sprevádzala celým životom. Hoci Igor Janota vyštudoval Vysokú školu obchodnú a takmer dvadsať rokov pracoval v Ústave ekonomiky a organizácie stavebníctva ako vedecký tajomník, jeho čitatelia ho považujú za

historika a spisovateľa. V časopisoch uverejnil vyše 3000 článkov. Zozbieral asi 150 povestí zo starej Bratislavy. Mnohé z týchto textov sa stali základom kníh, ktorých tituly to potvrdzujú: *Oprášené historky zo starej Bratislavy*, *Rozprávky a povesti z Bratislavy*, *Slávni ľudia v Bratislave*, *Legendy a mýty zo starej Bratislavy*. Lásku k histórii vstúpil Igorovi i bratovi Dušanovi otec Ľudovít Janota, Kysučan, autor mnohých článkov o slovenskej dedine a drotárstve, dodnes neprekonanej trojzväzkovej publikácie Slovenské hrady, v ktorej zmapoval 130 hradov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 43.

15. Brežný, Jozef, 1861-1920

lekár, spisovateľ, prekladateľ

*09.04. 1861 - Kysucké Nové Mesto

+ 30.03.1920 - Piešťany

160. výročie narodenia

Lekárske štúdiá skončil na Karlovej univerzite v Prahe. V roku 1887 - 1889 pracoval v Bratislave, od roku 1889 - 1919 pôsobil ako lekár v Tomášikove, kde pracoval 30 rokov. Bol priekopníkom umeleckého prekladu z ruského jazyka na prelome 19. a 20. storočia. Od roku 1896 uverejňoval v Národných novinách, Národnom hlásniku a v Slovenských pohľadoch.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. Martin: Matica slovenská, 1987. S. 323.

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 144.

16. Příhodová, Daniela, 1941-

spisovateľka

* 15.04.1941 - Nesluša

80. výročie narodenia

Do školy začala chodiť v Banskej Bystrici, kde prežila s rodinou vojnu aj SNP. V roku 1948 sa presťahovali do Šale, kde zmaturovala (1958). Absolvovala Vyššiu pedagogickú školu v Bratislave (1960). Po štúdiách pôsobila ako učiteľka v Močenku, no učiteľskému povolaniu sa venovala iba krátkodobo. Ďalej pracovala v administratíve a kultúre. Od roku 1980 sa profesionálne venuje literárnej tvorbe. Je spoluzakladateľkou Klubu slovenských prozaičiek Femina, ktorý viedla od jeho vzniku v roku 1992 až do roku 2000. Žije v Bratislave.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S.197.

- 17. Porod, Ján, 1896-1968**
spisovateľ
* 27.04.1896 - České Budějovice
+ 04.11.1968 - České Budějovice

125. výročie narodenia

Pôsobil ako učiteľ a školský inšpektor na viacerých miestach na Slovensku (Bytča, Vrútky, Žilina). Venoval sa výskumu slovenských tradícií, osobitnú pozornosť venoval kysuckej histórii a ľudovej kultúre. Jeho literárnu tvorbu podmienil záujem o osvetovú, ľudovýchovnú a spolkovú prácu na Slovensku. Ako prvý zozbieral povesti z oblasti Kysúc a vydal ich pod názvom *Kysucké povesti* (1930). Výraznejšie úspechy zaznamenal aj v písaní divadelných hier pre deti napr. *Jánošík, Do Sitna!* (obe 1928), *Za matkou* (1931) a *Smrť Matúša* (1932).

Literatúra:

KUBICA, Peter. *Kysucká literatúra 1*. Čadca: Magma, 2010. S. 137-138.

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*, Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 84.

MÁJ

- 18. Kubica, Peter, 1976-**
spisovateľ, publicista, prekladateľ
* 08.05.1976 - Čadca

45. výročie narodenia

Vyštudoval filológiu so zameraním na nemecký jazyk na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity a pedagogiku na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku. V rokoch 2003-2006 pôsobil ako hovorca a riaditeľ Odboru informácií a zahraničných vzťahov Žilinského samosprávneho kraja. Venuje sa poézii, próze, umeleckému prekladu, publicistike a literárnej tvorbe pre deti. Zaoberá sa aj lexikografiou. Je autorom básnických zbierok *Bluesznenie* (2002), *Po noci deň* (2004, s V. Pavlíkom), knihy veršovaných povestí *Kysuckovo* (2009), novely *Supermarket sv. Hildy* (2004) a kníh pre deti *Rozprávky víly Púpavky* (2008), *Z denníka malého Petrika* (2009). V spoluautorstve s M. Hodnickou vydal *Nemecko-slovenský a slovensko-nemecký slovník pre veriacich i neveriacich* (2003). Prekladá z nemčiny (U. Beck, T. Bernhard a i.); za preklad románu Thomasa Bernharda *Pivnica* získal v roku 2003 Cenu Perly Bžochovej.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 70.

19. Jilemnický, Peter, 1901-1949

spisovateľ, učiteľ, publicista

* 18.05. 1901 - Letohrad

+ 19.05. 1949 - Moskva

120. výročie narodenia

Peter Jilemnický bol spisovateľ, novinár a učiteľ. Vzdelanie získal na meštianskej škole v Kyšperku a v Červenej Vode, potom pokračoval na Strednej poľnohospodárskej škole v Chrudime, no napokon maturoval v učiteľskom ústave v Leviciach a dva roky študoval aj v Štátnom ústave žurnalistiky v Moskve. V rokoch 1923 až 1926 pôsobil ako učiteľ na Kysuciach. Najskôr v rokoch 1923 - 1925 v Ľudovej Škole vo Svrčinovci a neskôr v čadčianskej Meštianskej škole. V jeho dielach možno spočiatku pozorovať prvky expresionizmu, neskôr však silné sociálne cítenie, autobiografické prvky a politické názory, ale i lyriku a opisy prírodných krás, napr. Kysuce. Počas svojho pôsobenia na Kysuciach napísal novely *Návrat* a *Prievan*. Román *Víťazný pád* je venovaný ľuďom na Kysuciach, ktorí celý život trpia biedu, zápasia s osudom a spoločnosť ich ešte viac okráda. Napriek tomu sa nepoddávajú, prekonávajú prekážky. Porovnáva život a prírodu na Kysuciach. Využíva kontrast krásy a hniloby. Jar je ako víťazstvo a jeseň ako pád. V ďalšom románe *Pole neorané* sa dej odohráva na Kysuciach počas hospodárskej krízy.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava: Spolok slovenských spisovateľov, 2001. 527 s.

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 299.

20. Paštéka, Milan, 1931-1998

maliar

* 20.05.1931 - Trenčín

+ 23.09.1998 - Voznica

90. výročie narodenia

Narodil sa v učiteľskej rodine a detstvo prežil v Rajci. V rokoch 1950 až 1955 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Po ukončení štúdia sa vrátil na Kysuce k rodičom, ale po dvoch rokoch sa presťahoval do Bratislavy. Bol zakladajúcim členom Skupiny Mikuláša Galandu (1957). Na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov 20. storočia bol za svoju tvorbu často kritizovaný, ale šesťdesiate roky prežil v tvorivej pohode a s odborným uznaním. V jeho tvorbe dominoval človek vo vzťahu k priestoru. Venoval sa kresbe, maľbe, grafike a keramike.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 80.

21. Jesenský, Miloš, 1971

spisovateľ, historik

* 23.05.1971 - Čadca

50. výročie narodenia

Univerzitné vzdelanie ukončil v roku 1995 na Univerzite veterinárskeho lekárstva v Košiciach. Pôsobil postupne ako odborný pracovník Východoslovenského múzea v Košiciach, externý aspirant Historického ústavu SAV v Bratislave, v Krajskej knižnici v Žiline a na Odbore informácií a zahraničných vzťahov Žilinského samosprávneho kraja. Pôsobil ako riaditeľ Kysuckého múzea v Čadci. Venuje sa výskumu dejín alchymie a spisovateľskej činnosti. Miloš Jesenský sa už takmer dve desaťročia venuje publicistike v oblasti záhad histórie a rozmanitých hraničných javov nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Je držiteľom ocenenia „Krištáľový tiger“ udeleného v roku 1998 v Prahe najúspešnejšiemu spisovateľovi literatúry faktu a hraničných javov zo SR.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 57.

KUBICA, Peter. *Kysucká literatúra I*. Čadca: Magma, 2010. S. 109-110.

22. Kompánek, Anton, 1891-1949

duchovný a osvetový pracovník, redaktor

* 23.05.1891 - Turzovka

+ 20.06.1949 - Bratislava

130. výročie narodenia

Anton Kompánek sa narodil v roku 1891 v Turzovke na Kysuciach v rodine remeselníka. Gymnaziálne štúdiá, ktoré absolvoval v Trnave a Trenčíne, úspešne ukončil v roku 1910. Vyštudoval teológiu v Nitre a od roku 1915 pracoval ako kaplán v rôznych slovenských mestách. Antona Kompánka verejnosť poznala vďaka bohatej politickej, verejno-spoločenskej a prednáškovej činnosti. Napísal vyše 2000 článkov, politických úvah a príspevkov s náboženskou tematikou, ktoré uverejňoval predovšetkým v Národných novinách, Slovenskom denníku a v tlači amerických Slovákov. Prispieval aj do českej Národnej politiky, či Českého denníka.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 326.

- 23. Kráľ, Janko, 1822-1876**
spisovateľ, revolucionár, úradník
* 24.04.1822 - Liptovský Mikuláš
+ 23.05.1876 - Zlaté Moravce

145. výročie úmrtia

Janko Kráľ sa počas lyceálnych štúdií stal jedným z najaktívnejších členov štúrovského národno-literárneho hnutia. Po vypuknutí revolúcie v roku 1848 búril poddanský ľud v dedinách do povstania proti feudálnym zemepánom. Počas tejto činnosti bol zatknutý a uväznený v Šahách, v januári 1849 sa dostal na slobodu. V auguste 1849 sa stal kapitánom slovenského dobrovoľníckeho zboru a zúčastnil sa na treťom letnom ťažení záverečnej etapy slovenského povstania. V období bachovského absolutizmu pôsobil ako úradník. V marci 1854 ho preložili v zaradení adjunkta (pomocného úradníka) na Okresný súd do Čadce. Tu sa presťahoval s celou svojou rodinou a narodila sa mu tu aj dcéra Anastázia. Na Kysuciach nebol Janko Kráľ literárne činný, prispieval len niekoľkými básňami do almanachu Concordia, kde bol spoluautorom aj Ján Palárik. Počas svojho tunajšieho úradovania dobre spoznal kysucký kraj a ťažké sociálne pomery kysuckého ľudu. Svojou poetickou tvorbou sa zaradil medzi najvýznamnejších básnikov v dejinách slovenskej literatúry.

Literatúra:

MAREC, Jozef. *Čadca: Legendy - Fakty - Poklady*. Čadca: Mesto Čadca, 2010. S. 117-119. BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 67.

- 24. Lottner, Ján, 1807-1876**
kňaz, národný buditeľ
* 17.05.1807 - Bánovce nad Bebravou
+ 28.05.1876 - Kysucké Nové Mesto

145. výročie úmrtia

Ján Lottner bol za kňaza vysvätený v roku 1830 v Nitre. Svoje duchovné poslanie začal vykonávať ako kaplán v Divine a od roku 1841 bol farárom – dekanom v Kysuckom Novom Meste, kde pôsobil až do svojej smrti. Bol popredným organizátorom slovenského národného života i spolkov miernosti na Kysuciach. Verejne presadzoval priznanie národných práv Slovákov. Počas revolúcie v roku 1848 členom spravujúcej rady pre nábor povstaleckých dobrovoľníkov v Kysuckom Novom Meste. Za jeho činnosť v Slovenskom národnom hnutí ho uhorské úrady prenasledovali. Napísal veľa článkov o sociálnych problémoch a národnom živote, ktoré uverejňoval v Katolíckych novinách.

Literatúra:

MUDRÍKOVÁ, Janka. *Literárny sprievodca Kysucami*. Čadca: Kysucká knižnica v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, 2010. S. 117-118.
KAČÍREK, Ľuboš. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: Lúč, 2000. S. 801.

25. Valiašek, Pavol, 1814-1891

kňaz

* 25.01.1814 - Teplička nad Váhom

+ 10.05.1891 - Nesluša

130. výročie úmrtia

Ako farár a dekan pôsobil v Nesluši v rokoch 1862 - 1889. Počas jeho pôsobenia sa zaslúžil o zakladanie spolkov a združení, ktoré slúžili miestnym obyvateľom. Bol spoluzakladateľom slovenského katolíckeho patronátneho Gymnázia v Kláštore pod Znievom (1868). Od roku 1871 bol okresným konateľom Spolku sv. Vojtecha a od roku 1874 členom stoličného výboru Kysucko-novomestského okresu. V roku 1882 sa zasadil za práva obyvateľov obce, urovnal spor medzi grófom Čákom a miestnymi obyvateľmi. Ako člen dozornej rady Tatrabanky podal návrh na odkúpenie všetkých zemskopanských práv a úžitkov obcou Nesluša za 6000 zlatých. Týmto úverovým počínom sa zaslúžil o odkúpenie šľachtického majetku a založenie komposesorátskeho združenia v obci.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 197.

26. Macvejda, František, 1860-1896

pedagóg, prekladateľ

* 11.08.1860 - Turzovka

+ 13.06.1896 - Erdevik (Srbsko)

125. výročie úmrtia

Po štúdiách pôsobil ako učiteľ, po nezhodách bol obvinený z panslavizmu a mal zákaz vyučovať. Odišiel na Dolnú zem, kde pokračoval vo verejnej činnosti v národnom duchu. Vynikal ako teoretik i praktik v pedagogike. Je autorom učebnice *Čítanka malých* (1888), ktorou posunul vývoj slovenského šlabikára, odstránil zastaraný spôsob mechanického čítania. Názorné obrázky zameral na cvičenie akustickej i grafickej pamäti. Počas svojho tvorivého života pôsobil aj ako prekladateľ.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. 2004, S. 331.

JÚL

27. Pöstényi, Ján, 1891-1980

literárny a kultúrny historik

* 27. 07.1891 - Kuklov

+ 26.10.1980 - Trnava

160. výročie narodenia

V Nitre vyštudoval teológiu a v roku 1915 bol vysvätený za kňaza. Počas štúdia bol publikačne činný, písal do viacerých slovenských novín pod

pseudonymom J. P. Kysucký. Pôsobil ako kaplán v Dubnici, Kysuckom Novom Meste, Žiline a Trnave, kde v rokoch 1920 - 1957 pôsobil ako správca Spolku sv. Vojtecha, neskôr poradca v jeho archíve a v knižnici. Od roku 1938 bol pápežským prelátom. Počas pôsobenia v Kysuckom Novom Meste v rokoch 1915 - 1919 viedol spevokol a divadelný krúžok, ktorý uviedol po vojne prvú slovenskú hru "*Strídža spod hája*". Počas pôsobenia v Žiline napísal divadelnú hru *Vianoce na Kysuciach* (1919) so silným národným zameraním. V roku 1920 založil a redigoval časopis *Tatranský orol*, redigoval *Mládež*, *Pútnik*, *Katolícke kázne* a i. Zaoberal sa vedecko-výskumnou prácou. Vydal samostatné práce: *Dejiny Spolku sv. Vojtecha* (1930), *Z minulosti Trnavy do prevratu* (1938) a *Slovenský národný život v Trnave v rokoch 1488 - 1820* (1943). Ako doživotný správca Spolku sv. Vojtecha reorganizoval a rozšíril činnosť a pôsobnosť spolku. Založil pri ňom Literárno-vedecký odbor, osobitné múzeum F. R. Osvalda, Slovenskú katolícku akadémiu. Mimo tejto činnosti bol členom výboru Matice slovenskej a Slovenského národného múzea.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. 2004, S. 168.

28. Rudinský, Jozef, 1891-1972

právník, publicista, redaktor

* 30.07.1891 - Turzovka

+ 13.03.1972 - Mníchov

130. výročie narodenia

Jozef Rudinský vyštudoval právo v roku 1924 v Paríži a neskôr aj v Bratislave. Pracoval ako novinár a v roku 1932 sa stal osobným tajomníkom M. Hodžu. Neskôr pracoval ako námestník riaditeľa Ústavu agrárnych vied v Paríži, stal sa profesorom na Slobodnej škole politických náuk v Prahe a nakoniec šéfredaktorom Slovenského hlasu. Počas Slovenského štátu bol väznený v Ilave, potom emigroval do Kanady a po vojne sa stal správcom duchovných dôchodkov v Clevelande. Zaoberal sa otázkami mieru a medzinárodným právom. Niekoľko rokov redigoval časopis *Nový svet*, kde na pokračovanie uverejňoval romány. Pripravoval na vydanie výbery z francúzskej, maďarskej, chorvátskej a bulharskej spisby. Pravidelne publikoval vo vtedajšej domácej i zahraničnej tlači.

Literatúra:

LETZ, Róbert: *Jozef Rudinský - významná osobnosť Turzovky*. In: *Turzovka krížom – krážom: / Ilustr. Ondrej Zimka ; Zost. Ivan Gajdičiar*. Turzovka: Spolok priateľov Turzovky, 2010. S. 327-363.

VNUK, František: *Rudinský Jozef F.* In: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: Lúč, 2000. S. 1177-1178.

AUGUST

29. Mildner, Ján, 1921-2000

herec

* 06.08.1921 - Čadca

+ 04.04.2000 - Žilina

100. výročie narodenia

V rokoch 1952 - 1966 pôsobil ako člen Divadla P. Jilemnického v Žiline, v rokoch 1966 - 1996 v Divadle SNP v Martine. Ako ochotník účinkoval v Divadelnom krúžku Jána Palárika v ZK Slovena v Čadci. V profesionálnom divadle vystupoval ako predstaviteľ charakterových postáv. Najbližšie mu boli postavy slovenskej a českej drámy. Vytvoril v nich rozmanité povahové variácie prostého dedinského človeka.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 76.

30. Janota, Milan Vojtech, 1896-1957

novinár, publicista, diplomat

* 09.08.1896 - Čadca

+ 21.06.1957 - Žilina

125. výročie narodenia

Vyštudoval gymnázium a učiteľský ústav v Spišskej Novej Vsi a v roku 1919 absolvoval Vysokú školu pedagogickú v Budapešti. V rokoch 1920 - 1924 pôsobil ako redaktor vo viacerých redakciách. V roku 1938 emigroval do Francúzska, odkiaľ po okupácii ušiel do Afriky a neskôr do Ameriky, kde pracoval pre Československú vládu. Po návrate do ČSR pracoval v diplomatických službách a v 50-tych rokoch ho obvinili a následne aj odsúdili z tzv. slovenského buržoázneho nacionalizmu. Bol internovaný do pracovných táborov v Pardubiciach a v Chrudime. Neskôr žil v Čadci, kde pracoval ako redaktor Kysuckého priekopníka a bol zároveň knihovníkom. Venoval sa politickej publicistike a viacero štúdií publikoval v časopisoch Mladé Slovensko a Prúdy.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 53.

SEPTEMBER

31. Golis, Emil, 1941-2000

pedagóg, vedec

* 27.09.1941 - Čadca

+ 01.11.2000 - Bratislava

80. výročie narodenia

Študoval na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, odbor analytická chémia. Absolvoval internú vedeckú ašpirantúru na Chemicko-technologickej fakulte STU Bratislava. Tu pôsobil ako pedagóg na katedre drevocelulózy a papiera. Vo vedecko-výskumnej činnosti sa zamerával na metódy štúdia štruktúry dreva, štúdium štruktúry lignínu a bielenia buničiny. Publikoval vyše sto odborných článkov, bol autorom zlepšovacích návrhov a patentov. Spoluautor 30 výskumných prác.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 36.

OKTÓBER

32. Golis, Miroslav, 1935-2011

fotograf, ochranár

* 31.05.1935 - Čadca

+ 05.10.2011 - Čadca

10. výročie úmrtia

Študoval na Právnickej fakulte UK v Bratislave, na Katedre knihovedy a vedeckých informácií FFUK. Od roku 1979 až do dôchodku pôsobil ako riaditeľ Okresnej knižnice (teraz Kysuckej knižnice) v Čadci. Venoval sa aktivitám v oblasti skautského a ochranárskeho hnutia, dokumentačnej fotografii a publikačnej činnosti. Mnohé fotografie sú uverejnené v regionálnych publikáciách a monografiách obcí a miest.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 37.

33. Lendvai, Ján, 1881-1931

Vlastné meno: Ján Lušňák

vedec, autor literatúry faktu

* 09.10.1881 - Oščadnica

+ 19.08.1931 - Prievidza

140. výročie narodenia

90. výročie úmrtia

Po stredoškolských štúdiách v Žiline, v Ružomberku a v Kečkeméte skončil teológiu v Koložvári. Po teologických štúdiách absolvoval štúdium prírodných vied v Budapešti. Pôsobil ako pedagóg a vysokoškolský profesor v Debrecíne.

Patril medzi vedcov svetového formátu. Jeho vedecký záujem bol sústredený na fyziológiu, anatómiu, bakteriológiu a botaniku. Ako jeden zo zakladateľov ultramikroskopie bol spoluobjaviteľom elektrónového mikroskopu. Po návrate na Kysuce už trpel vážnou očnou chorobou. Usadil sa v Makove, kde sa venoval regionálnemu výskumu. Napísal vyše 35 kníh, publikoval odborné štúdie a články vo viacerých jazykoch. Spolupracoval s časopisom *Kysucké hlasy*, v ktorom uverejnil sériu článkov pod názvom *Kysuce a Kysučania*.

Literatúra:

KUBICA, Peter. *Kysucká literatúra 1*. Čadca: Magma, 2010. S. 124.

34. Gombár, Ondrej, 1751-1810

kňaz, bernolákovec

* 16.10.1751 - Žilina

+ 20.01.1810 - Fačkov

270. výročie narodenia

Vyštudoval teológiu v seminároch v Nitre a Trnave, pôsobil ako kaplán v Dubnici nad Váhom, Zákopčí, Skalitom a v Nitre. Bol prívržencom bernolákovského hnutia a šíriteľom jeho nábožensko-kultúrnej misie na Kysuciach.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 255.

BELÁS, Ladislav. *Bernolákovci v Zákopčí: kysuckí kňazi buditelia*. In: *Duchovný pastier*. Roč. 37, č. 2 (1962), s. 35-37.

35. Vyletel-Agin, Jozef, 1932-2001

básnik, prozaik, prekladateľ

* 21.09.1932 - Kysucké Nové Mesto

+ 21.10.2001 - Trstená

20. výročie úmrtia

Stredoškolské štúdiá absolvoval v Žiline (1951). Chemickotechnologickú fakultu Slovenskej vysokej školy technickej absolvoval v Bratislave, postgraduálne absolvoval Vysokú školu národohospodársku v Prahe. V rokoch 1954 - 1968 pôsobil ako riaditeľ Štátnej inšpekcie akosti. V rokoch 1968 - 1975 bol vedúci výroby v mliekarniach Tvrdošín. V rokoch 1975 - 1993 vedúci úpravovne vody v Oraviciach. Angažoval sa proti vstupu ruských vojsk v roku 1968 na naše územie, začo bol v časoch normalizácie politicky a pracovne diskriminovaný. V roku 1967 založil literárnoumeleckú spoločnosť Bója, ktorá vydávala almanach *Svitanie slova*. Od 1954 publikoval verše v *Kultúrnom živote*, *Slovenských pohľadoch*, *Mladej tvorbe* a *Matičnom čítaní*. Knižne vydal satirickú zbierku *Histofóry, fóry a bájky* (1963), básnické zbierky *Sólo pre moju lásku* (1990, pôvodne samizdat z roku 1973), *Myšlienky na krivoľaké cesty* (1992), *Vianočné pastorále* (1994), *Lúbošné pastorále*; verše a aforizmy *Pijanské verše*. Hra *Galileo a Galilei* (1952) má humorný podtext. Kratšie literárne útvary prekladal z angličtiny, poľštiny a češtiny.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 172.

36. Daniš, František Xaver, 1796-1849

kňaz, bernolákovec

* 24.10.1796 - Banská Štiavnica

+ 01.04.1849 - Čadca

225. výročie narodenia

Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Banskej Štiavnici, filozofiu a teológiu v kňazskom seminári v Nitre, kde ho v roku 1819 vysvätili za kňaza. Od roku 1819 pôsobil ako vychovávateľ v rodine baróna Hellenbacha, v roku 1820 sa stal protokolistom biskupského úradu v Nitre, neskôr kaplánom vo Veľkom Rovnom. Od roku 1825 bol farárom v Zákopčí, v roku 1829 v Skalitom a v roku 1833 farárom a dekanom v Turzovke. Napokon od roku 1840 pôsobil ako dekan v Čadci. Bol nadšeným prívržencom bernolákovského hnutia na Kysuciach a aktívnym členom Slovenského učeného tovarišstva. V revolučných rokoch 1848 - 1849 sa stal členom Národnej spravujúcej rady a verejne agitoval za politický program slovenského povstania a za vstup nových dobrovoľníkov medzi povstalcov. V decembri 1848, keď hurbanovskí dobrovoľníci obsadili Čadcu, ubytoval na fare vodcov slovenského povstania Ľudovíta Štúra a Jozefa Miloslava Hurbana. František Xaver Daniš nebol len národne uvedomelý kňaz, ale aj vynikajúci prekladateľ. Jeho najväčším úspechom bol preklad päťzväzkového súboru kázni viedenského kanonika Johanna Michaela Leonharda s názvom „*Kázne nedeľné a svätečné na celí rok*“ z nemčiny do bernolákovskej slovenčiny. K prvému dielu napísal predhovor o potrebe vydania týchto kázni a pri preklade použil miestami aj kysucké nárečie. František Xaver Daniš zomrel 1. apríla 1849 v Čadci, pochovaný je pri kostole sv. Bartolomeja.

Literatúra:

Kysuce a Kysučania. (Kysucká encyklopédia) I časť. Čadca: Kysucké múzeum, 1994. S. 13.

KOTVAN, Imrich. *Bibliografia Bernolákovcov*. Martin: Matica slovenská, 1957. S. 75-76.

Kazateľ a prekladateľ F. X. Daniš. In: *Žilinský večerník*. Roč. 9, č. 15 (7.4. 1999), s. 9.

37. Tagányi, František, 1816-1894

kňaz, národovedec

* 31.10. 1816 - Oslany

+ 01.02. 1894 - Nitra

205. výročie narodenia

František Tagányi sa narodil v Oslanoch 31. októbra 1816. Bol synom oslianskeho mešťana a súkenníka. Teologické vzdelanie získal v Nitrianskom seminári. Na prvé kaplánske miesto nastúpil v Orechovom pri Trenčíne, neskôr bol kaplánom v Dlhom Poli, Papradne a znovu v Dlhom Poli. Pravidelne sa zúčastňoval na organizovaní národného života a matičných zhromaždení. Bol

členom Tatrína, Matice slovenskej a Spolku svätého Vojtecha. V roku 1849 sa stal farárom v Turzovke, kde prežil 34 rokov a neskôr pôsobil aj ako dekan Čadčianskeho dištriktu. V roku 1883 bol vymenovaný za nitrianskeho kanonika a prešiel ďalšími hodnosťami. Bol jedným zo zakladateľov Matice slovenskej a vedúcim jej zastupiteľstva v Turzovke. V Turzovke založil Čítací spolok pre šírenie osvetu, ktorý sa zaoberal ochotníckym divadlom. Jeho kázne, ktoré sa zachovali v rukopise, boli zásluhou Alexa Frátrika zverejnené v *Kazateľni* (1894, 1896 a 1900).

Literatúra:

BREZÁNY, Štefan A. *Dejatel'ia Kysúc v kultúre, umení a vede*. Martin : Osveta, 1971. S. 176-177.

Kysuce a Kysučania. (Kysucká encyklopédia) I. časť. Čadca: Kysucké múzeum, 1994. S. 57.

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. 2004. S. 343.

NOVEMBER

38. Hnitková, Vilma, 1909-1996

učiteľka, výtvarníčka

* 29.12.1909 - Čadca

+ 01.11.1996 - Bratislava

25. výročie úmrtia

Absolvovala Učiteľský ústav v Levoči. Pôsobila ako učiteľka v Čadci, neskôr riaditeľka školy v Turzovke a v Čadci. Manželom bol spisovateľ Jozef Hnitka.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. 2004. S. 51.

39. Biroš, Stanislav, 1901-1983

výtvarník, pedagóg

* 12.11.1901 Bytča

+ 16.09.1983 Bytča

120. výročie narodenia

Po absolvovaní pedagogického ústavu v Leviciach študoval sochárstvo na Vysokéj umeleckopriemyselnej škole v Prahe. Pôsobil ako pracovník reklamného oddelenia Baťových obuvníckych závodov v Zlíne, bol učiteľom kreslenia na meštianskej škole v Bytči, profesorom kreslenia na učiteľskom ústave v Turčianskych Tepliciach, ďalej pôsobil ako učiteľ na gymnáziu v Kláštore pod Znievom, na gymnáziu a na pedagogickej škole v Žiline, od roku 1954 bol slobodným umelcom. Biroš patril medzi najvýznamnejších stredoslovenských výtvarných umelcov 20. storočia. Spočiatku tvoril malé komorné práce, ako kresby, grafické návrhy a drobné plastiky, neskôr svoj talent využil pri realizácii monumentálnych pomníkov a pamätníkov, ako aj portrétnych plastík figurálneho, reliéfneho a medailérskeho žánru, venoval sa tiež úžitkovej a knižnej grafike. Ako profesor kreslenia objavil a podchytil

počas pôsobenia na žilinskom gymnáziu talent viacerých významných umelcov z Kysúc napr. M. Cipára a F. Hübela, ktorí uňho získali základy umenia. V roku 1975 patril medzi hlavných iniciátorov založenia Kysuckej galérie v Čadci. Bol ocenený Cenou M. Benku (1977, 1979) a titulom zaslúžilý umelec (1981).

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 22.

40. Bielek, Karol, 1857-1936

pedagóg, publicista

* 15.01.1857 - Lutiše

+ 25.11.1936 - Žarnovica

85. výročie úmrtia

Karol Bielek študoval na preparandiách v Kláštore pod Znievom a v Trnave, kde v roku 1857 získal učiteľský diplom. Pôsobil ako učiteľ v Kysuckom Novom Meste, neskôr ako školský inšpektor v Žiari nad Hronom. Popri učiteľskej práci sa venoval tvorbe učebníc a čítaniek pre žiakov ľudových škôl. Publikoval odborné články z oblasti metodiky vyučovania a didaktiky najmä v časopise *Dom a škola*. Ako publicista zostavoval a vydával zborníčky, zbierky veršikov, riekaniek a prísloví pre žiakov základných škôl.

Literatúra:

BREZÁNY, Štefan Atila. *Dejateľia Kysúc v kultúre, umení a vede*. Martin: Osveta, 1971. S. 23.

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 184.

41. Kľačanský, Róbert, 1890-1951

učiteľ

* 14.05.1890 - Rajec

+ 27.11.1951 - Bratislava

70. výročie úmrtia

Absolvoval Vysokú školu pedagogickú v Budapešti. Pôsobil ako učiteľ v Rajci a v Čadci. V rokoch 1916 - 1931 bol riaditeľom meštianskej školy a okresným inšpektorom v Čadci, neskôr prešiel na Ministerstvo školstva do Bratislavy. Venoval sa osvetovej práci. Sústredil sa na tvorbu učebníc, metodických pokynov, čítaniek. V Čadci sa pričínil o vznik a vybudovanie učňovskej školy, Roľníckej vzájomnej pokladnice a Palárikovho domu.

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 62-63.

- 42. Blühová, Irena, 1904-1991**
umelecká fotografka
* 02.03.1904 - Považská Bystrica
+ 30.11.1991 - Bratislava

30. výročie úmrtia

Zakladateľka a prvá riaditeľka Slovenskej pedagogickej knižnice v Bratislave. Venovala sa sociálnej umeleckej fotografii. Začala fotografovať v roku 1924. Zamerala sa na sociálnu fotografiu slovenského vidieka. V rokoch 1931 - 1933 študovala v nemeckom Dessau na Bauhause, odbor fotografia a typografia. Po uzatvorení školy nacistami sa vrátila do Bratislavy, kde viedla kníhkupectvo. Stýkala sa s ľavicovými intelektuálmi, s ktorými založila spolok Sociofoto. Snímky Ireny Blühovej používal John Heartfield pre svoje fotomontáže. Irena Blühová je zaradená medzi najvýznamnejšie osobnosti na scéne slovenskej výtvarnej fotografie. Jej dielo je späté s významnými osobnosťami fotografov, ktorí sa pohybovali v oblasti medzivojnovnej stredoeurópskej avantgardy. Tematike Kysúc je venovaný jej cyklus Kysuca, Kysuca z roku 1930.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska A-D. Bratislava: Veda, 1977. S. 209-210.
MOJŽIŠOVÁ, Iva. *Irena Blühová.* Martin: Osveta, 1992. 109 s.

DECEMBER

- 43. Hirner, Alexander, 1911-1987**
sociológ
*13.12.1911 - Smolenice
+17.11.1987 - Bratislava

110. výročie narodenia

Absolvoval štúdium slovenčiny a filozofie na FFUK v Bratislave. Štúdiá absolvoval aj v zahraničí, v Ríme a Paríži. Pôsobil ako redaktor a pedagóg. V roku 1969 - 1977 prednášal sociológiu na FF UK v Bratislave, súčasne bol aj pracovníkom Ústavu filozofie a sociológie SAV. Autor viacerých sociologických monografií, v ktorých sa medzi inými venoval štúdiu výskumu ekonomických a sociologických dôsledkov dochádzky Kysučanov za prácou.

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc.* Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 42.

- 44. Zvara, Teodor, 1907-1986**
divadelník, futbalový tréner
* 04.01.1907 - Čadca
+ 18.12.1986 - Žilina

35. výročie úmrtia

Teodor Zvara sa vyučil za hodinára. Počas svojho života vystriedal niekoľko zamestnaní. Pracoval v technickom referáte mesta Žiliny, bol mechanikom v Telegrafickom slovenskom ústave, zamestnancom športového klubu Žilina.

V rokoch 1950 - 1967 pracoval ako režisér, výtvarník a bábkovodič v Bábkovom divadle v Žiline, kde sa stal aj umeleckým vedúcim. Bol prvým profesionálnym technológom výroby bábok na Slovensku. Významnú úlohu zohral aj v žilinskom športovom živote. Pôsobil ako tréner futbalového dorastu a pod jeho vedením patrili žilinskí dorastenci k vtedajšej futbalovej špičke.

Literatúra:

BLAHA, Anton a kol. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 93.

Slovenský biografický slovník. T-Ž. Martin: Matica slovenská, 1994, S. 478.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska M-Ž. Bratislava: SAV, 1990. S. 582.

Výročia prvej písomnej zmienky obcí a významné udalosti

- 1991** Prišiel na Kysuce prezident **Václav Havel**.
- 1986** V Čadci bola daná do užívania **krytá plaváreň**.
Vznikol n. p. **Tatra Čadca, n. p. Kysucké drevárske závody** Krásno nad Kysucou.
- 1971** V Turzovke otvorili prvú samoobslužnú **Obuv** v Slovenskej republike.
- 1961** Začala sa výstavba nového závodu **Slovenka Turzovka**.
- 1946** Obnovila sa výroba v **Slovene Čadca**.
- 1921** V Čadci bol založený **Miestny odbor Matice slovenskej**, predseda Andrej Cvinček.
- 1696** **Riečnica** - prvá písomná zmienka o obci Riečnica pochádza z roku 1696. Táto dedina je z historického hľadiska zaujímavá najmä tým, že ako jedna z mála kysuckých obcí mala počas svojej existencie postupne tri kostoly.
- 1661** **Zákopčie** - z tohto roku sa zachoval zápis o založení obce. Územie Zákopčia a však predtým nazývalo Rieky alebo Riečky a v tejto forme sa spomína už v I. polovici 17. stor.
- 1506** **Rudinka** - prvá písomná zmienka obce (Rudina minor).
- 1426** **Snežnica** - prvá písomná zmienka o obci Snežnica je zo 7. októbra 1426.

AUTORSKÝ REGISTER

B

Bielek, Anton Karol, 1857-1911	4
Bielek, Karol, 1857-1936	40
Biroš, Stanislav, 1901-1983	39
Blühová, Irena, 1904-1991	42
Branicík, Bohdan, 1926-2003	3
Brežný, Jozef, 1861-1920	15

D

Daniš, František Xaver, 1796-1849	36
Dvorín, Ferdinand, 1901-1970	9
Dvorín, Samuel, 1901-1975	10

G

Golis, Miroslav, 1935-2011	32
Golis, Emil, 1941-2000	31
Gombár, Ondrej, 1751-1810	34

H

Hacek, Justín, 1946-	1
Hirner, Alexander, 1911-1987	43
Hnitková, Vilma, 1909-1996	38

J

Janota, Igor, 1921-2008	14
Janota, Milan Vojtech, 1896-1957	30
Jesenský, Miloš, 1971	21
Jilemnický, Peter, 1901-1949	19

K

Kállay, Vojtech, 1887-1956	5
Kiripolský, Milan, 1946-1999	8
Kleiman, Dušan, 1945-2006	11
Křáčanský, Róbert, 1890-1951	41
Kompánek, Anton, 1891-1949	22
Kráľ, Janko, 1822-1876	23
Kubica, Peter, 1976-	18

L

Lendvai, Ján, 1881-1931	33
Lottner, Ján, 1807-1876	24

M

Macvejda, František, 1860-1896	26
Mildner, Ján, 1921-2000	29

P		
	Paštéka, Milan, 1931-1998	20
	Pavlík, Vladimír, 1931-2013	2
	Polák, Imrich, 1901-1973	7
	Porod, Ján, 1896-1968	17
	Póstényi, Ján, 1891-1980	27
	Příhodová, Daniela, 1941-	16
R		
	Rudinský, Jozef, 1891-1972	28
S		
	Slíž, Jozef, 1931-1993	12
	Smetana, Jozef, 1841-1913	13
T		
	Tagányi, František, 1816-1894	37
V		
	Valiašek, Pavol, 1814-1891	26
	Vyletel-Agin, Jozef, 1932-2001	35
Z		
	Zvara, Teodor, 1907-1986	44
Ž		
	Žáčko, Askold, 1946-1997	6

Zoznam použitej literatúry

1. BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. 390 s.
ISBN 80-7165-441-8
2. BREZÁNY, Štefan Atila. *Dejateľia Kysúc v kultúre, umení a vede*. Martin: Osveta, 1971. 193 s.
3. KAČÍREK, Ľuboš. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: Lúč, 2000. 1550 s. ISBN 80-7114-300-6
4. KUBICA, Peter. *Kysucká literatúra I*. Čadca: Magma, 2010. 182 s.
ISBN 978-80-89172-13-9
5. MUDRÍKOVÁ, Janka. *Literárny sprievodca Kysucami = Przewodnikliteracki po Kysucach*. Čadca: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, 2010. 151 s. ISBN 978-80-88708-29-2

Literárna mapa Kysúc v Kysuckej knižnici v Čadci

Kalendárium výročí regionálnych osobností Kysúc na rok 2021

Zostavila:	Viera Višňáková - Regionálna dokumentácia
Zodpovedná redaktorka:	PhDr. Janka Bírová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci
Vydala:	Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
Počet záznamov:	44
Počet strán	28
Rok vydania:	2021